

Utdrag ur JK 1995 E1

[...]

4 Förhållandena vid Högskolan i Skövde

4.1 Riksrevisionsverkets rapport

Av Riksrevisionsverkets revisionsrapport framgår att rektor vid högskolan, två prefekter samt ett par andra lärare vid Högskolan i Skövde tillsammans har bildat ett aktiebolag, Consator AB. Rektor och prefekterna ingår i bolagets styrelse. Bolaget hyr lokaler av högskolan. Ett skriftligt hyresavtal har upprättats mellan parterna.

Av rapporten framgår vidare att högskolan inköpt ett antal datorer från Taiwan. Några av dessa datorer har av högskolan sålts vidare till Consator AB för 8 000 kr per styck.

Riksrevisionsverket har ifrågasatt om förfarandet står i överensstämmelse med förvaltningslagens jävsbestämmelser.

4.2 Högskolans svar

I sitt svar med anledning av revisionsrapporten har högskolans styrelse härom anfört i huvudsak följande.

Revisorerna har riktat kritik mot det förhållandet att lärare och rektor är delägare i ett aktiebolag, Consator AB. Fråga är dels om "det beskrivna agerandet" utgör otillåten bisyssla, dels om det har förekommit transaktioner mellan högskolan och bolaget som inneburit ett gynnande av bolaget och om jäv därvid kan ha förekommit.

Den verksamhet som bolaget enligt bolagsordningen skall bedriva, saknar anknytning till högskolans verksamhet; endast punkten "uppdragsutbildning" har sådan anknytning, och den har inte bestämts så att den i och för sig behöver avse områden där högskolan bedriver verksamhet.

Av bolagets redovisning framgår att det faktiskt inte bedriver och inte har bedrivit verksamhet som skulle kunna konkurrera med högskolan.

Aktierna i bolaget har ägts av lärare vid högskolan samt rektor; enligt uppgifter från de berörda har aktieinnehavet dock varit av "symbolisk" karaktär och haft till syfte att hjälpa initiativtagaren - en timarvoderad lärare - att skaffa fram erforderligt aktiekapital. Det har alltså varit fråga om ett inom högskolevärlden inte ovanligt avknopningsföretag. Företagets verksamhet har bedrivits av initiativtagaren utan annan medverkan från aktieägarna än årliga formella styrelsesammanträden. Någon utdelning har aktierna inte givit och något annat ekonomiskt utbyte har aktieägarna inte heller haft.

Det bör noteras att i vart fall rektor och en prefekt överlätit sina aktier efter det att företagets relation till högskolan ifrågasattes.

Det står envar fritt att äga aktier i olika bolag. Emellertid får ett ägande inte bli av den arten och den omfattningen att ägaren får ett sådant intresse och/eller utbyte av ägandet att han förlorar sin objektivitet och hamnar i en jävssituation då han uppträder som motpart till företaget.

Inte heller får anställda bedriva sådan verksamhet som skadar förtroendet för arbetsgivaren eller konkurrerar med dennes verksamhet. Sådan verksamhet utgör otillåten bisyssla, som i förtroendefallet är förbjudet i lag (LOA) och i konkurrensfallet i avtal.

En anställd vid högskolan med beslutande befogenheter får således inte försättas i en situation där han kan lockas att favorisera en extern aktör som han har ett påtagligt ekonomiskt eller annat intresse i. Det är därför inte tillåtet att de personer som är delaktiga i företaget genomför affärstransaktioner med företaget, eftersom jäv då uppkommer.

Det förekommer två transaktioner mellan högskolan och bolaget där denna fråga kan uppkomma, nämligen hyresavtalet och försäljningen av datorer.

Styrelsen har kunnat konstatera att hyresavtalet mellan högskolan och bolaget har handlagts och undertecknats av högskolans kanslichef, och att jäv inte förelåg.

Däremot är det klart att jäv förelåg då prefekten - åtminstone formellt - bestämde priset på de datorer som högskolan sålde till bolaget.

Det bör tilläggas att en verksamhet som typiskt sett fortlöpande genom omfattande affärstransaktioner aktualiserar jävssituationer, självfallet kan leda till förtroendeskada. Enligt styrelsens uppfattning har detta inte varit fallet i relationerna mellan högskolan och bolaget.

4.3 Justitiekanslerns bedömning

Jag kan för egen del instämma i vad styrelsen har anfört. I fråga om prefektens agerande i samband med försäljningen av datorer till bolaget har i vart fall ett klart grannlagenhetsjäv förelegat.

[...]